

TILIM BOYLIGIM

Mamatxalilova Dinora Muxtorovna

Marg'ilon shahar 1-son kasb-hunar maktabining
ona tili va adabiyot o'qituvchisi

Annotatsiya. Har millat o'z tili va madaniyati bilan kuchli. Mamlakatimiz jahonga yuz tutayotgan bir pallada til bilish - istiqbol sari dadil qadamdir. Har bir xalq, millat o'z tili va madaniyati bilan kuchlidir. Ushbu maqolada tilimizning naqadar muhim ekanligi, xalqaro hamjamiyatdagi o'zni hamda til qadri masalalari muhokama etiladi.

Kalit so'zlar: til, bilim, ta'lim, tarix, istiqloq.

KIRISH

O'zbek tilining davlat tili maqomiga o'tishi o'zligimizni anglaganimizdan ma'naviyatimiz, madaniyatimizni dildan his etayotganimizdan dalolatdir. Prezidentimizning sa'y - harakatlari bilan olib borilayotgan oqilona harakatlar, ta'lim - tarbiyaga e'tibor, xalq farzandining bilim salohiyatini, iqtidorini dunyoga ko'rsatishimiz uchun da'vatdir. Tarixiy meroslarimizni saqlash, ma'naviy boy meroslarimizni ko'z qorachig'idek asrash, ma'naviyat degan tushunchani o'zimizdan o'rganishimizni talab etadi. Til orqali millatning tarixi, madaniyati, milliy g'ururi namoyon bo'ladi. Tilimizni asrab-avaylash o'zligimizni, tilimizni anglash demakdir. Tilimizning jozibadorligi, go'zalligi, ta'sirchanligi ma'naviy dunyomizni shakllantirishga yo'l desak adashmaymiz. O'sib borayotgan yosh avlodni tarbiyalashda, uning ma'naviy- ma'rifiy saviyasini oshirishda albatta so'z sehri, uning qudrati zamin yaratadi. Hatto, Hadisu - sharifda «Kishining go'zalligi uning tilidan bilinur», «Barcha balo tildandur» deya ta'riflanganligida katta ma'no bor. Tilimizning boyligiga to'sqinlik qiladigan, uning jozibadorligini buzadigan, tilimizni qo'pollik bilan, har xil tushunmas lug'atlar bilan buzilishiga yo'l qo'ymaslik lozim. So'zlashuv uslubi deymizu tilimizdagi g'alizlik, boshqa til lug'atlarini aralashtirib so'zlashayotganimiz sir emas. Tilimizning go'zalligiga, buyuk bobokalonlarimiz juda chiroyli ta'riflarni berib, jozibador, lug'atga boy deb so'z yuritganlar. Tilimizning qadrining balandligi, bu bizning ruhiy qarashlarimiz, ma'naviy sarchashmalarimizning tiniq ifodasi. Mukammallik bu tilimizning

purma'noligi, unda ishlatiladigan adabiy san'atlar, iboralar, tasviriy ifodalar beixtiyor inson qalbiga ziyo nurini sochadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

O'z tilini yo'qotish -o'zlikni, ma'naviyatni yo'qotish, jaholat jarligiga yetaklaydigan yo'ldir. Prezidentimizning yosh avlodni o'z tilini bilishi bilan bir qatorda, boshqa tillarni o'rganishi, uni hurmat qilishi, o'zligimizni, obod kelajagimizni dildan his etishga, komillik sari yo'l bosishga bor kuchlarini safarbar etishlari uqtirilgani sir emas. Olib borilayotgan tashviqot - tarviqot ishlarining yuqori saviyada olib borilishida inson ruhiyatiga kirib boradigan, uni o'ylantiradigan, qalbiga oro beradigan bo'lishi bilan birga, olib boriladigan muhim tashabbuslar bilan hamnafaslikda olib borilishi, albatta yosh avlodni tarixga, millatga, vatanga, o'zligini anglashga o'rgatadi. Farzandlarimizni har tomonlama yetuk, komil inson bo'lib ulg'ayishi uchun tilimizning betakrorligi, mustaqil yurt egalari bo'lganimizdan so'ng, uning salmog'ini, qadrini buyuk bilishimiz kerak. Adabiyotimizning porloq yulduzi, qisqa davr ichida xalqning qalbidan joy olgan, she'rlari bizning yuragimizni o'rtaydigan buyuk siymo M.Yusufning she'rlaridagi o'z shevamizning ming jilosi, tilimizning jozibasini hech bir satr bilan ham tugatib bo'lmasligi, tarixiy siymolarimizning meroslarining tiklanganligi shoir uchun baxt edi. Ajdodlarimizning ma'naviy merosini o'rganish bizning burchimiz, shunday ekan ularning nodir asarlari, gavharga teng hikmatli so'zlari bizning kelajak yo'limizni yorituvchi bir mayoq desak adashmaymiz. Ona tilining qadrining balandligini so'z bilan ifoda etib bo'lmaydi, zero uning kelib chiqish tarixini o'rganish uchun so'z sehrining ustalari, bugungi avlodga sal tushunishi murakkabroq bo'lib ko'ringan umrboqiy xazinalarni meros qilib qoldirganlar. Ona tili yashasa, millat yashaydi. O'z tilini unutgan o'zligini yo'qotadi, millatini yo'qotib xor bo'ladi. Buyuk siymo, ma'naviy qarashlarining ildizi asrlarga borib taqaladigan mutafakkir A.Navoiyning « Muhokamat ul-lug'atayn» ya'ni «Ikki til muhokamasi» asarini oladigan bo'lsak, avval hamdusanoni yaratganga aytdi, chunki u tilni berdi, shu bilan birga shukronalik aytishi uchun unga shirali nutqni berdi. Ko'rinib turibdiki, Muhammad alayhissalom shunday notiq bo'lgan ekanlarki, bulbuldek nutqlariga boshqa da'vogar ovozlari bas kelmagan ekan. So'z shunday gavharki, uning daryosi ko'ngildir, ana shu daryodan gavharni olib chiqish uchun uddaburron g'avvos kerakdir. O'z tiliga

bepisandlik, kelajakni ko‘ra olmaslik, shu bilan birga tarixiy meroslarimizga, moziy eshiklarida ilxaqlikda qolgan Qodiriyu, Cho‘lponlarga, Avloniy bilan Fitratlarga hurmatsizlik bo‘ladi. So‘zlashuv uslublarimizdagi, yozma nutqimizdagi xatoliklarga barham berishimiz lozim. Chet tillarini o‘rganish, bilim salohiyatimizni oshiradi, lekin shu bilan birga o‘z ona tilimiz qadrini balandligini unutmasligimiz, tadbir afishalarida, yo‘l - yo‘lakay osilgan peshtaxtdagi xatoliklarga ko‘z yumib ketishimiz, ona tilimizning bebaho so‘z xazinasidan o‘rinli foydalana olmaganimizni ko‘rsatadi. Nutqiy savodxonlikka erishish esa, har bir til vakilining burchidir. Hadisi sharifdan ma‘lumki, «Insonning go‘zalligi uning tilidan bilinadi» Millat ruhining ko‘zgusi - til ekanligi va boy ma‘naviy, dunyoqarashlarimizni, orzu- umidlarimizni, his-tuyg‘ularimizni tarannum etish uchun go‘zal tilimizdan foydalanish maqsadga muvofiqdir.

Tarixiy shaharlarimizga sayohat qiladigan bo‘lsak, u yer aholisining ingliz tilida mukammal so‘zlashayotganliklarini tarixiy meroslarimizga ta‘rif berayotganliklarida beixtiyor ko‘zimizdan sevinch yoshlari paydo buladi. Bu bizning necha yillar davomida o‘zligimizni anglamay, tarixiy meroslarimizni, oltinu-madanga boy yurtimizni qo‘ldan boy bermaganimiz shukronasi, quvonch ko‘z yoshlaridir. O‘zbekistonda turizmning rivojlanganligi, shu bilan birga butun dunyo mamlakatlarining go‘zal yurtimizga havas qilishini shohid bo‘lamiz, qachonki, ularning iroqi do‘ppilarni, Marg‘ilonu-Chust do‘ppilarini boshlariga kiyib, ko‘zlarida chaqnayotgan havasni ilg‘aganda, yana bir bor o‘z tilimizning betakrorligiga tasannolar aytamiz. Jahongashta allomalar, buyuk siymolar avlodi ekanligimiz, yillar davomidagi o‘zimizning iqtidorimiz, qobiliyatimiz bilan vujudga kelgan teran fikrlar, unda jo‘sh uradigan vatan madhi, meroslarimizni qadrlash kabi buyuk g‘oyalarimizni kimlargadir qo‘sh qo‘lladik. Pirovardida, salkam asrlar maqtovini, ma‘naviy xazinalarimizni, adabiy meroslarimizni unutdik. Lekin mustaqillik bergan sharofat bilan bukilgan qadrlarimiz tiklandi. Kadri baland ona tiliga ehtirom madhi jarangladi, buzgunchi g‘oyalar bilan tilimizni qamrab olgan lug‘atlarning qo‘pol aytilishiga barham berildi. Ona tilimizning jahonda tutgan o‘rni, mavqeini, ahamiyatini yuksaltirish uchun yangi g‘oyalar bilan o‘rtoqlashish, tinimsiz izlanish, o‘qituvchiga xos kreativlik, ijodkorlik, kashfiyotchilik xususiyatlari mavjudligi, zamon bilan hamnafaslikka chorlaydi.

XULOSA VA MUNOZARA

Tilga bo‘lgan hurmatni o‘quvchilar ongida shakllantirish bilan birga o‘zbek tili nufuzini oshirishimiz kerak. Chunki inson qalbiga milliy g‘ururni, o‘zlikni, qadr - qimmatni, ma’naviy qarashni tugish uchun birinchi navbatda tilni e’zozlash muhimdir.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Ona tili va adabiyot. F.Rafiev, N.G‘ulomova. Toshkent-2004 «Sharq nashriyoti»
2. «Muhokamatul-lug‘atayn» A.Navoiy. 2008
3. N.M.Mahmudov, Y.R.Odilov, G.Sh.Ziyodullaev. 11-sinf ona tili darsligi, 2018yil
4. R.Usmonov. Saodatnoma tanlangan asarlar, 2005 yil.

Research Science and Innovation House